

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Præcepta Pars ...

Tractatus IV. Præliminaris. Ad Præcepta Secundæ Tabulæ De Justitia, &
Restitutione in communi

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Sectio IV. Injustitia, Injuria.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59506)

36 *Traët. IV. Prelim ad Præcepta 2. Tab. Cap.*
 pe cum injuria conjuncta, quàm similis repassio
 quippe absque injuriâ repositâ. Unde Exod.
 præcipitur, ut si quis furetur, vel occidat ovem
 vel bovem alterius &c. restituat quinque boves
 pro uno bove, & quatuor oves pro una ove. Ut enim
 contrapassum justum constituat, debet fieri ad
 qualitatem, non tantum quoad æstimationem da-
 ni illati proximo, ex ipso objecto & effectu lu-
 cessantis, vel damni emergentis; sed etiam quoad
 æstimationem injuriæ illatæ alteri pro ratione cir-
 cumstantiarum, juxta prudens judicium seu dis-
 cernimen rectæ rationis, ut infra de restitutione declar-
 bitur. Et hac ratione, si accipiatur contrapassum
 non pro eo, quod est idem pati in specie; seu ph-
 sice, sed pro eo, quod est idem pati æquivalenti
 & moraliter, secundum dictamen rectæ rationis
 aut legis, consideratis nimirum omnibus circum-
 stantiis, utique contrapassum idem erit ac justum
 in justitia tam commutativa, quàm vindicativa.

SECTIO IV.

Injustitia. Injuria.

SUMMARIUM.

42. *Injustitia, & injuria quid, & qualiter differant.*
43. *Sicut justitia legalis est specialis virtus, ita injustitia legalis, seu illegalis, est speciale vitium.*
44. *Sicut pariter injustitia particularis est speciale vitium oppositum justitia particulari.*
46. *Nullus nisi volens potest facere injuriam, &*
47. *Nullus nisi nolens potest pati injuriam,*
48. *Ut autem volens aliquid pati, non patiatur injuriam, requiritur voluntas plena cedendi juri suo: &*
49. *Jus plenum, seu facultas cedendi juri suo.*

30. Quando volens, non potest juri suo cedere sine prajudicio tertii, vel certi status, licet ei tunc consentienti & volenti non fiat injuria, fit tamen tertio vel certo statui.

HÆc duo passim confunduntur pro eodem. 42
 cum tamen propriè, & in rigore re ipsâ differant. *Injuria* enim opposita juri, seu justo debito alteri, significat ipsum injustum alteri, illatum velut passivè; in patiente verò est *injuria*, & tot modis potest accipi, quot modis acceptum est supra jus, seu justum debitum alteri, ut facilè est applicare. *Injustitia* autem opposita *Justitiæ* significat ipsam actionem, vel omissionem, quâ alteri jus debitum auferitur, vel negatur, adeò ut *injustitia* sit ex parte agentis, *injuria* verò ex parte passi injustum: sed retento communi modo loquendi sumamus pro eodem, & breviter dividamus.

Injustitia, vel *injuria* propriè, est *voluntaria lesio juris alieni*: nimirum quodcunque factum, vel omissum, quo violatur jus debitum alteri: aut positivè aliquod jus debitum auferendo, aut negativè, jus debitum non reddendo. Sicque opponitur virtuti *Justitiæ*, cuique jus suum tribuenti, atque eodem modo, ac illa, dividitur in *Legalem*, & *particularem*; *Distributivam*, & *Commutativam*.
 De quibus ordine.

§. I.

Injustitia Legis

Est, qua quis facit contra id, quod ex *Justitia* 43
 Legali deberet facere ad bonum commune;
 seu: *Est violatio Legis, in ejus despectum, ad detri-*

38 *Tract. IV. Prelim. ad Præcept. 2. Tab. Cap.*
mentum boni communis. Sicut autem ipsa iustitia
Legalis formaliter, & quoad essentiam est specia-
lis virtus distincta à cæteris; causaliter verò, seu quoad
materiam dicitur virtus generalis, quatenus omni-
um aliarum virtutum actus ordinat, dirigit, & im-
perat ad bonum commune; ita directè injustitia
legalis, vel potius (ut vocat S. Th.) illegalis, for-
maliter quidem, & quoad essentiam, est specia-
le vitium, distinctum à cæteris, quia habet proprium
objectum formale, & deformitatem distinctam à
cæteris vitiis: scilicet contemptum, vel detrimen-
tum boni communis, directè, vel indirectè inten-
tum: causaliter verò, & quoad materiam dicitur
vitium generale, quia habet hominem impellere
omnia alia vitia & peccata in detrimentum, vel con-
temptum boni communis patranda ut homicidia,
furta, defraudationes bonorum communium, ad-
teria &c. Imò ordinariè vix committitur injus-
ticia legalis nisi cum aliquo alio vitio particulari.
Injustitia autem hæc legalis tunc solum committitur
& est speciale vitium & peccatum, atque adeo
in confessione necessariò explicandum, quando quis
violat legem sic, ut noceat Reipublicæ, vel bono
communi; seu cum quis peccando directè,
vel indirectè intendit detrimentum, vel contemptum
Reipublicæ, ac boni communis, ut notat D. Th. 2. 2. q. 59. art. 1. Alioquin violatio legis absque
omni directâ, vel indirectâ intentione detrimenti
vel contemptûs boni communis, ac Reipublicæ
sed ex sola privata passione vel cupiditate: v. g. si
ratur quis, defraudat vectigalia, adulterat, occidit
pu

præcisè ut cupiditati vel passioni sua satisfaciatur, minimè verò ut bonum commune perturbet, absque ulla intentione, vel advertentia ad detrimentum, vel contemptum boni communis, noverit speciale peccatum injustitiæ legalis distinctur ab ipsis illis peccatis particularibus contra illas aas virtutes, Temperantiam, Justitiam commutatiam &c. sed erit generalis quædam conditio, seu circumstantia omnium peccatorum, quòd fiant contra bonum commune. Quemadmodum etiam generalis conditio omnium peccatorum est, quòd omnia fiant contra Charitatem DEI, contra obedienciam Legum &c. quæ tamen non tribuunt militiam specialem actui, nisi intendantur; ut si quis ea intentione velit peccare, ut Deum offendat, ut legem contemnat &c.

§. II.

Injustitia particularis.

Dicitur, quâ quis agit contra id, quod debet⁴⁴ particulari personæ, seu parti Communitatis ex justitia particulari, seu commutativa, seu distributiva. Hic rursus sicut ipsa Justitia particularis supradicta est virtus specialis distincta à cæteris tam formaliter quoad essentiam, quàm materialiter, quoad materiam seu objectum proprium, quod est jus æquum debitum alteri, seu æqualitas cum altero: ita opposita hæc injustitia particularis speciale est vitium, ac peccatum distinctum à cæteris tam formaliter, & quoad essentiam, quàm materialiter, quoad materiam & objectum: habet enim propriam materiam, scilicet ipsas res debitas alteri, &

non tributas & proprium objectum formale, licet inæquitatem cum altero : quod nimirum homo plus tibi, minus alteri tribuat, quam debet. Omnis autem injustitia est peccatum mortale ex genere suo, omnium consensu cum D. Thomas *art. 4. cum* Justitiæ & Charitati graviter repugnet : nam ex sua ratione detrahit alteri bonum quod debet sibi ex Charitate velle, & ex Justitia tribuere. Potest tamen fieri, & sæpè fit veniale tum ob paritatem materiæ, ut si modica inferatur injuria, & modicum quid furto surripiatur : tum ob imperfectiæ actûs ob defectum sufficientis deliberationis ac voluntarii : ut si quis injuriam intulerit ex repetino motu, ex ignorantia juris, vel facti, etsi not omnino inculpabili ; res certa est, in particularibus materiis manifesta erit.

45 Injustitia porro particularis variè subdividitur. *Primò*, Injustitiam *commutativam*, quâ defraudatur alter in bono suo proprio ; & *distributivam*, quâ defraudatur alter in bono communi, si ex merito præ aliis debito. quod maxime fit in acceptatione personarum ac munerum ; de quibus in septimo Præcepto. *Secundò*, Injustitia commutativa ex parte materiæ, dividitur in injustam læsionem corporis, vel vitæ, de qua in quinto & sexto Præcepto : in injustam læsionem bonorum fortunæ (de qua in septimo.) Et in injustam læsionem famæ & honoris, de quâ in octavo Præcepto. *Solutio* hic generatim ad praxin quæritur, quomodo committatur injustitia, & inferatur injuria, tam ex parte facientis, quàm ex parte patientis : seu ex parte

fius: an quis nolens possit facere, aut volens pati injuriam?

§. III.

Nullus nisi volens potest facere injuriam.

Certum apud omnes. Constat ex communi ratione peccati. 46
Omne enim peccatum necessarium est voluntarium, ac ut loquitur D Augustin. *Ita est voluntarium, ut si voluntarium non sit, eo ipso peccatum non sit:* atqui facere injuriam formaliter, maxime peccatum est, & quidem ex genere suo mortale, ut dictum: ergo necessario debet esse voluntarium; consequenter nullus potest facere injuriam nisi aliquo modo volens; scilicet directe in se, vel indirecte in sua causa posita, vel non ablata. De quo latius suis locis. Hic communis est distinctio: *Aliud esse iniustum agere, aliud iniuste agere, aliud vero esse iniustum, seu agere ut iniustum.*

Iniustum agere est aliquid facere, quod secundum se est iniustum, seu contra æqualitatem Justitiæ, seu jus alterius: quod potest fieri materialiter tantum ab involuntario, vel invito: utpotè per ignorantiam invicibilem, per motum primo primum, per violentiam extrinsecam; ut si quis auferat rem, invincibiliter ignorans esse alienam: si occidat motu primo: si percutiat altero violenter movente manum ejus: ut exemplificat Philosophus citandus; is iniustum facit, materialiter scilicet, non tamen facit iniuste. *Iniuste agere*, seu quod idem est, iniustum, vel injuriam formaliter facere, est sponte & deliberatè facere aliquid, quod reverà est & cognoscitur esse contra justitiam, & jus alterius,

etsi non fieret ex mœra, electione, vel habitu
 sed ex passione vel cupiditate. *Injustum autem*
 seu agere ut injustum, est facere aliquid, quod
 verà injustum est, spontè & deliberatè, non quod
 docunque, sed ex mera electione; quia scilicet
 placet injustitia; & non ex passione aliqua, &
 sequenter ex pravo habitu injustitiæ, ante quod
 contractum habitum non solet quis ex mera electi-
 one, vel malitia malè operari, juxta illud: *Nemo*
pente fit pessimus. Ita ex Aristotele §. *Eth.*
D, Th. q. 59. art. 2. Monet tamen *Valentia*
dem, quæstionem esse de nomine: cum certum
 quemlibet voluntariè injustè agentem, etiam po-
 vocari injustum, saltem actualiter, juxta illud
Joan. 3. Qui facit justitiam, justus est: ergo
 e contra, qui facit justitiam, injustus est.

§. IV.

Nullus nisi volens potest pati injuriam.

47 **N**imirum volenti & consentienti nulla fit in-
 juria: seu ut loquuntur Jura, *nulla est injuria*
quæ in volentem fit. Communis cum Philosopho
 §. *Eth. c. 9. Et S. Thoma q. 59. art. 3.* Ratio est
 Quia nemo potest sibi inferre injuriam ex eo
 quod non possit habere volitionem sibi inferre in-
 juriam; sic nemo potest alteri injuriam propriam
 formalem inferre, nisi ille habeat voluntatem con-
 trariam: atqui non potest habere voluntatem con-
 trariam, qui volens & consentiens in tale factum
 omninò cedit juri suo: nam eò ipso aufert à se om-
 nem contrariam voluntatem, quantum est de se
 & vult sibi reddere licitum illud factum; quare

cut implicat alicui fieri injuriam in eo, in quo nul-
lum habet jus, ita fanè nullus potest pati injuriam
in eo, in quo voluntariè cedit juri suo: ergò im-
plicat aliquem pati formalem injuriam, nisi aliquo
modo nolens; cum injuria vel injustitia formaliter
consistat in læsione juris alterius inviti, vel relu-
ctantis. Quod ut plenè intelligatur,

Adverendum est: ad hoc ut aliquis volens pati
aliquid, quod aliàs est injustum, seu contra jus
suum, non tamen patiatur injuriam formaliter,
duo necessaria requiruntur; & *voluntas plena ce-*
dendi juri suo, & jus plenum, seu facultas cedendi
juri suo. Explico seorsim & applico ad casus,

Voluntas plena cedendi juri suo.

UT nimirum quis plena & libera voluntate
consentiat aliquid pati, vel aliquid fieri, quod ⁴⁸
est contra jus suum, vero animo cedendi juri suo,
absque admixto involuntario, ex errore, dolo, me-
tu &c. Alioquin, ut aliquis verè patiatur inju-
riam, sufficit, ut quis aliquo modo sit nolens, etiam
sola nolentate, seu involuntario mixto, quale est
ex errore, metu, necessitate: E. g. *Primo.* Si
consentiam tibi à me auferri nummum, vel annu-
lum, putans esse cupreum, tu autem scis esse au-
reum, facis mihi veram & gravem injuriam: quia
in ablationem cuprei solum consensi, non verò
aurei; nihil enim volitum, quod non cognitum.
Secundo. Si latroni ad evitandam mortem, vel ve-
xationem dem pecunias, aut omninò involuntariè
solum exterius, aut licèt voluntariè simpliciter,
tamen admixto involuntario secundum quid; quia
scilli-

scilicet volo quidem defacto dare, tamen nollem dare, nisi metu, vel vi cogerer, patiora pro
 ram injuriam, latroque tenetur ad restitutionem
 cundum omnes. *Tertio.* Idem est, si necesse
 te compulsus petam mutuum, & sine usura
 re nequeam, sicque partim volens, partim no
 usuram promitto, & solvo, patior veram injuriam
 & restitutio mihi debetur ab usurario. Secus
 si seclusa omni necessitate, vel metu, ex me
 bertate, v. g. ad excessivum luxum, vel lusum
 tam mutuum, & solvam usuras; tunc enim
 volenti simpliciter, & consentienti, nulla fit in
 ria, neque mihi debetur restitutio: tamen si usura
 us adhuc teneatur usuram restituere ad pias cau
 per modum poenæ; ut suo loco patebit. *Quo* plura
 Denique hinc intellige Christum, *qui oblatum di, &*
quia ipse voluit. Isa. 53. v. 7. & Sanctos Martyres
 plerosque etsi paratissimos, & maximè volentes
 pati & mori, adhuc tamen passos esse veram injuriam
 riam: quia licet in ipsis fuerit promptissima voluntas
 tas ad ipsum opus, seu injurias materiales, cruciatus,
 tus, tormenta, necem; attamen non fuit in ipsis
 imò in Sanctis non potuit esse voluntas cedere
 juri suo: neque etiam profuisset illa cessio juri
 cum per illam non impediretur ex aliqua parte
 litia hostium, vel tortorum; dum ipsi vel igno
 rassent eam cessionem; vel licet cognovissent, si
 hil tamen curassent, sed perinde cruciassent, ac si
 sita non esset: quin aliunde melius erat Christo
 Sanctis Martyribus pati non solum cruciatus
 mortem materialiter, sed etiam injuriam formalem

er, ut major esset passio extensive, patiendoplu-
ra propter Deum: uti observat *Lugo hic disp. 8.*
De Justitia, Sect. I.

Et Jus plenum.

Alterum requisitum ad hoc, ut volenti non fiat
injuria, est; ut quis habeat plenum ac pro-
ximam jus disponendi de tali re, & ita pro arbitrio
suo valide juri suo cedere possit: alioquin quantum-
vis volenti adhuc fiet injuria. Sic pupillus etsi con-
sentiens donando vel permittendo, ut sibi res aufe-
ratur, adhuc tamen ei fit injuria: quia nondum
habet jus plenum disponendi de rebus suis sine au-
thoritate & consensu Tutoris. Simile est de Reli-
giosis Societatis post vota biennii. Sic Secundum
plures apud *Lugo cit. n. 3.* is, qui petit ab alio occi-
di, occisus adhuc patitur injuriam, quia non ha-
buit dominium & jus plenum vitæ suæ, sed potius
Deus, nec consequenter potuit illi juri cedere. Sic
secundum aliquos ibidem: maritus consentiens in
adulterium factum ab alio cum uxore sua, adhuc
patitur injuriam, quia non habet jus, vel dominium
plenum in corpus uxoris, sed restrictum ad legi-
timum usum suum tantum. Utrumque non im-
probabiliter. Sed de his mox dicam expeditius.
Insuper quando quis habet quidem jus aliquod
pro parte sua, non tamen potest cedere juri suo
sine præjudicio, vel injuria alterius personæ, vel
statûs certi, adhuc ei consentienti, & volenti cedere
juri suo non fiet injuria; quamvis tunc fiat injuria
tertix personæ, ipsi certo statui: E. g. I. Si ma-
ritus consentiat ad auferenda bona dotalia, vel in
stu-

stuprum cum filia, ipsi patri, seu marito nullam
 injuria ab auferente, vel stupratore, sed bene
 ri, vel filiaë invitæ. 2. Qui occidit volentem
 vel petentem occidi, simpliciter nullam facit illi
 injuriam, ut habet communis DD. ob rationem a
 bis supra datam: attamen gravissimè peccatur
 tra Jus Dei qui solus est Dominus vitæ & mor
 item contra Justitiam legalem respectu Commu
 tatis: cui utrique juri non potuit cedere occi
 3. Qui commisit adulterium cum ligata, exp
 se consentiente marito, simpliciter huic nullam
 fert injuriam, neque ad ullam ipsi restitutionem
 nebitur, ut iterum habet communis DD. Sent
 tia. attamen sit gravissima injuria ipsi statui sa
 matrimoniali contra bonum Sacramenti, & pro
 cui juri non potuit cedere maritus ille sponte
 nutus, sed tantum juri suo proprio, quod habe
 corpus conjugis, quod solum esse objectum in
 riæ in ipsum committendæ; quâ ratione ab In
 centio XI. damnata est hæc propositio. 50.
*pula cum conjugata consentiente marito, non
 adulterium: adeoque sufficit in confessione dicere
 esse fornicatum.* 4. Qui percutit, vel occidit
 ricum quantumvis consentientem, volentem,
 tentem, nullam quidem ipsi infert injuriam, ad
 tamen incurrit excommunicationem Canonis.
quis suadente &c. nimirum ob injuriam & irre
 rentiam illatam sacro statui Clericali, cujus
 non potuit cedere Clericus, cum jus illud immu
 nitatis non in favorem suæ personæ, sed in fa
 rem sacri statûs principaliter collatum sit, pro

expr
 sente
 Pont
 pat
 tiatu
 invo
 non
 est p
 Cler
 inju
 cont
 spo
 Cle
 De
 Ref
 1.
 3.
 4.
 5.
 9.
 10.
 43

expressè deciditur in jure Canonico *c. contingit. De sententia Excommunicationis.* Ubi sic respondet Pontifex: quando Clericus se offert juxta morem patriæ, ut in satisfactionem injuriæ fustibus percutiatur, percussionem quidem non esse violentam & involuntariam, esse tamen injuriosam: quia Canon, in quo prohibetur percussio Clerici, positus non est propter personam Clerici, sed propter Ordinem Clericalem: & ideo consensus Clerici non impedit injuriam. Sic Pontifex. Intellige tamen non contra jus particulare debitum Clerico, cui ipse spontè cessit, sed contra jus debitum sacro Ordini Clericali: ut ex verbis citatis liquet.

CAPUT II.

De Restitutionis Natura, Obligatione & Radicibus.

SECTIO I.

Restitutio quid sit, unde debita, qualiter obligans, & necessaria?

SUMMARIUM.

1. Restitutio quid?
3. Quid laicè,
4. Quid stricte sumpta?
5. Usque ad n. 9. Ejus obligatio unde? ubi quid delictum materialè, formale?
9. Restitutionis radices immediatae quaruor.
10. Usque ad n. 13. Regulae generales semper prae oculis habenda.
13. Usque ad n. 18. Explicatur differentia restitutiones à satisfactione.